

Liikenne- ja viestintäministeriö
LVM/795/13/2018

**Lausuntopyyntö avaruustoiminnasta ja sen kehittämistarpeista
kirjattu 7.5.2018**

Lausuntopyynnön liite: "Selvitys suomalaisen avaruustoiminnan ja sen hallinnon kehittämistarpeista"

DIMECC Oy kiittää kohteliaasti mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

DIMECC Oy:n osakkaista (69 organisaatiota, ks. www.dimecc.com) suurin osa osallistuu jollakin tavoin avaruustoimintaan. DIMECC Oy:n asiakkaista (n. 300 elinkeinoelämän johtavaa yritystä) moni on mukana avaruusliiketoiminnassa. Eniten volyymimääräistä osallistumista alan TKI-toimintaan on suomalaisilla yliopistoilla, joista lähes kaikki ovat DIMECC Oy:n osakkaita. Osakkaistamme suurin toimija avaruustutkimuksessa on Helsingin Yliopisto, näkyvin liiketoiminnan kokeilija julkisuudessa on Reaktor Innovation. Useat muutkin tutkimuslaitokset ja yritykset ovat viime aikoina nostaneet profiiliaan aihealueella.

Eräs nyt laaditun selvityksen taustalla vaikuttavista globaaleista trendeistä on perinteisen suurten organisaatioiden ja suurten ilmailu- ja puolustusalan teollisuuskonsortioiden varassa tapahtuneen toiminnan rinnalle kasvamassa oleva "uusi avaruus", josta käytetään myös nimitystä "New Space Economy". Uusi avaruus on Suomen kannalta valtava mahdollisuus, kunhan se ekosysteemimäisyydessään ja tulevan Horizon Europen hengen mukaisessa missiomaisuudessaan rakennettaisiin Suomen perinteisen vahvuuden, kaikenlaisten toimijoiden yhteistyön, varaan.

On todennäköistä, että EU:n rooli keskeisenä avaruustoimijana vahvistuu. Näin ollen EU-vaikuttaminen ja EU-rahoituksen saaminen ovat tulevaisuudessa kriittisen tärkeitä Suomen menestystä ajatellen. Suomen tulisi avaruustoiminnassa panostaa siihen, että kotimainen innovaatiojärjestelmä on kunnossa, koska jäsenmaiden EU-rahoitus riippuu tilastojen mukaan 82%:n korrelaatiolla (lineaarisen regression malli) jäsenvaltioiden omasta TKI-panostuksesta (yksityinen + julkinen yhdessä).

Selvityksen erityisosa liittyy suomalaisen avaruustoiminnan hallinnon kehittämistarpeisiin.

1. *"Tehostetun hajautetun mallin"* todennäköinen lopputulema on nykyisenkaltaisen tilanteen jatkuminen. Hajautetun mallin hyöty on siinä, että ainakin teoriassa voidaan valita työnantajasta riippumatta paras henkilöasiantuntija kuhunkin eri tehtävään. Tällä mallilla on kuitenkin käytännössä toimittu useita vuosia, eikä positiivista tehokkuuskehitystä ole ainakaan toivotussa mittakaavassa tapahtunut.

2. ”Avaruusosaamisen keskittäminen” sisältää sekin useita haasteita ja erityisesti julkissektorivetoisen ylihallinnoinnin (lisäorganisaation perustaminen ilman aiemmista tehtävistä luopumista) riskin, mutta koska nykytilanteen kehittämisessä kannattaa kokeilla jotakin uutta, keskittämisessä olisi mahdollisuus korjata ne tehottomuushaasteet joihin hajautettu malli on johtanut.

Mietinnön mukaan keskitetyn avaruushallinnon olisi kyettävä toimimaan sekä viranomaisena että tarvittaessa tutkimuslaitoksena. **Tällainen kaksoisrooli on vältettävä.** Tämä aiheuttaisi epätervettä kilpailua laajan toimintakentän ja monipuolisen rahoituksen hakijakentän näkökulmasta. Mikäli hallinnosta vastaava yksikkö osallistuisi kansainvälisten hankkeiden kilpailutuksiin, se saisi etua alan muihin, erityisesti kotimaisiin, toimijoihin nähden, jolloin eräs avaruushallinnon päätavoitteista – neutraalisuus ja toiminta koko Suomen edustajana – vaarantuisi. Pohjoismaista mm. Ruotsi ja Norja ovat menestyksekkäästi eriyttäneet roolit.

Suomalaisen avaruustoiminnan ja sen hallinnon eräät uutta luovat ja TKI-toiminnan johtamiseen liittyvät piirteet tulisivat todennäköisesti vaikuttavimmin ja kustannustehokkaimmin järjestettyä, mikäli keskitetty malli tarkoittaisi sitä, että

- A. viranomainen (esim. ministeriö tai valtion rahoitusviranomainen) vastaisi virkavastuulla suoritettavista rooleista (esim. kilpailutus, rahankäytön valvonta, lainsäädäntötyö, jne),
- B. oppi- ja tutkimuslaitokset sekä kaikenkokoiset yritykset vastaisivat ideoinnista, rahoituksesta kilpailemisesta ja hankkeiden toteuttamisesta, ja
- C. vaikuttavuuden ja tehokkuuden eri toimijoiden yhteistyötä edellyttävässä TKI-toiminnassa osoittanut ammattimainen fasilitaattori vastaisi uusien ideoiden, uusien toimijakonstellatioiden, ja EU-Suomi -suuntaisen tiedonkulun maksimoinnista neutraalisti olematta itse viranomainen tai rahoituksesta kilpailija.

Mikäli viranomaistehtävän ja tutkimuslaitosten työn eriyttämisessä päädytään yllä esitettyyn ratkaisuun, jossa Suomen agendojen laatimisessa, vaikuttamisen organisoinnissa sekä EU-rahoituksen hakemiseksi vaadittavien suurten systeemisten TKI-ohjelmien laatimisessa hyödynnetään ammattimaista fasilitointia, eri osapuolten neutraalia yhteensaattamista ja jo muilla hallinnon aloilla tehokkuutensa osoittanutta innovaatioalustaa, DIMECC Oy on eräänä EU:n ensimmäisistä aidoista PPP-toimijoista käytettävissä tällaiseen työhön.

Tampereella 29.5.2018

Harri Kulmala, toimitusjohtaja
DIMECC Oy